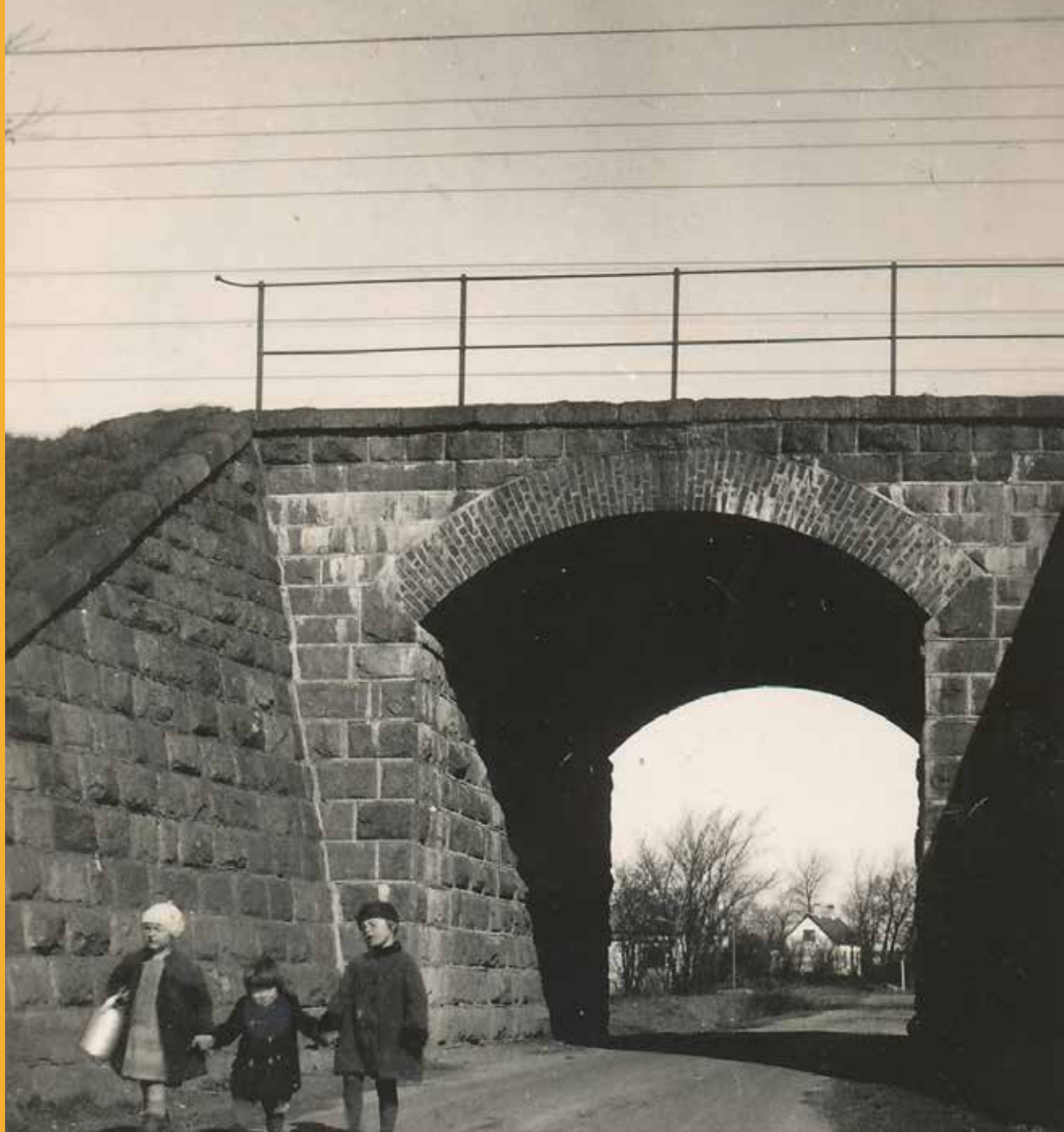

Avedøre - Hvidovre

Indholdsfortegnelse

Formanden har ordet	3
Ørnen er landet hos gravørmester Langemark	4
Jelles Sted	8
Glimt fra barndom i Hvidovre Nord i 50'erne	9
Hvidovrevej nord for banen	12
Vandremanden på Hvidovrebrosene	16
Emaljeskilte	21
Interview med Michael Engelhardt	22
Stadsrenden	25
Konfirmand i 1942	26
Pastor Egede Schack	28
Konfirmand i 1965	29
Samarbejde om Hvidovres kulturmiljøer	31
Bestyrelse og udvalg	34
Arrangementer	35
Bagsiden	36

	Navn:	Telefon:	E-mailadresse:
Formand:	Anders Aalund	2420 2655	hlsformand@gmail.com
Næstformand:	Karen Johansen	2992 0417	katojo@live.dk
Kasserer:	Knud K. Sørensen	4183 3108	hlskasserer@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Gitte Jakobsen	2343 3188	gittejak51@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Jørgen Snedled	6178 7548	hlsredaktionen@gmail.com
1. suppleant & sek.:	Finn Ivo Heller	2023 0868	hls.sekr@gmail.com
2. suppleant:	Poul Sørensen	2175 7482	annelpoul@gmail.com
3. suppleant:	Stig Sørensen	2614 9126	stig@cromamedia.dk

Hjemmeside: www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

MobilePay nr.: 94672 eller Jyske Bank: 5025 1028523

Forstadsmuseet:

Alarmpladsen 3, Avedørelejren,
2650 Hvidovre

Tlf.: 3649 0030

E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk
www.forstadsmuseet.dk

Redaktion:

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Jørgen Snedled (tlf.: 6178 7548)

Poul Sverrild (ansvarshavende)

Tryk:

LaserTryk

Trykt i 750 eksemplarer

ISSN: 1602-7051

ISSN: 2596-5808 (online)

Forsidebillede:

Viadukten v. Hvidovre Station 1932
- set mod nord.

Blad nr 3. 2021:

DeadlineUge 24

Omdeles fra: ..Uge 30

Arrangementer:

Tilmelding online på

<https://hls.nemtilmeld.dk/>

eller kontakt et bestyrelsesmedlem

Formanden har ordet

Anders Aalund

Aflyst – udskudt – aflyst, ja det lyder næsten som oplæsningen af tiplakuponen i hine tider. Men heldigvis arbejder arrangementsudvalget ufortrødent videre. Det lykkes gang på gang at få oplægsholderne til at give tilsagn om nye datoer, så du/I skal nok, om end med forsinkelse, få lov at opleve de spændende foredrag og oplevelser I er blevet stillet i udsigt. Tusind tak herfor til udvalget.

Vi glæder os alle til at vende tilbage til normale tilstande, hvor vi igen kan mødes. Bestyrelsen har f.eks. ikke mødtes siden 5. oktober 2020, og inden da havde vi også en periode uden regelmæssige møder. Jeg håber dog, vi kan gennemføre vores møde i maj måned. Det vil jeg glæde mig til.

Bladet er heldigvis en aktivitet, der stadig bliver holdt godt i gang. Og bladet bliver læst og endda også nærlæst. Således bragte vi et billede 2021-1 af kommunalbestyrelsen i forbindelse med Jens Frederik Jørgensens gennemgang af begivenheder i 1981. Årstallet var angivet til at være 1981, men Niels Ulsing, medlem af kommunalbestyrelsen for SF var hurtig med en korrektion og mailede følgende stilet til Poul Sverrild og undertegnede

”Jeg har lige modtaget det nye blad, og læser teksten på side 12, og ser derefter på billedet af Kommunalbestyrelsen.

Det billede er imidlertid ikke fra valget i 1981, men fra valget i 1985. Min første periode i Kommunalbestyrelsen var fra 1982-1985, hvor jeg sad sammen med Palle Voigt. Næste periode 1986-1989 fik SF 4 valgt ind, foruden mig selv, blev Skjold Elken, Bente Hansen og Lene Lund valgt, og de er alle med på billedet. Inge Larsen og A mistede det absolutte flertal, bl.a. fordi de ville lukke Sønderkærskolen”

Tusind tak for rettelsen og det lokalhistoriske indspark.

På denne tid af året har selskabets kasserer travlt med at modtage kontingenter, dette sker dog ikke helt smertefrit. Der er en del, der har aktiveret automatisk betaling på

deres konto, men har glemt at hæve beløbet til 150 kr./år og 125 kr./år for pensionister. Ligeledes opfordres der til at betalingen sker i januar måned hvor kontingentet forfalder.

Vi er pt 685 medlemmer, men mangler stadig kontingent fra 80, der meget gerne må få bragt dette mellemværende ud af verden snarest.

Det er glædeligt at kunne konstatere, at selskabet ikke mister særlig mange medlemmer på trods af de mange aflyste arrangementer.

Lad os håbe at covid-19 vaccinationerne vil føre til ændringer vedr. hvor mange, vi kan være sammen ad gangen, så vi kan komme i gang med afholdelsen af arrangementer og det sociale liv, vi alle trænger til.

Blad nr. 3 vil blive udsendt lidt tidligere i år, så det kan koordineres med udsendelse af materiale vedr. generalforsamlingen. Dette for skåne vore trofaste og flittige omdelere for en ekstra tur.

På forhåbentligt snarligt gensyn

Anders Aalund

Ørnen er landet hos gravørmester Langemark

Jens Frederik Jørgensen

Sven E. Langemark har reageret på de to efterlysninger i medlemsbladet 4-2020 om Hvidovre Fugleskydningsselskab og Hvidovre Propforning.

Hvidovre Fugleskydningsselskab

Sven E. Langemark (SEL) har en ”ørn” hængende i sin gildestue. Han fik ”ørnen” med hjem i 1991, da han blev fuglekonge.

En af fugleskydningsselskabets ”brødre”, Bent Mortensen skar ”Ørnen” til den årlige fugleskydning ud af en træplade, der blev farvelagt. ”Ørnen” måler 76 cm i højden og 62 cm i bredden

Hvidovre Fugleskydningsselskab. Fugleskydningsørnen fra 1991, forside og bagside samt medlemsnål.
Foto: Jens Frederik Jørgensen

På bagsiden var der monteret metalplader som faldt af, når de blev ramt under skydningen. På ”Ørnens” forside var der aftegnet, hvor metalpladerne sad på bagsiden, så man havde noget at skyde til måls efter under skydningen, der foregik i en afstand af ca. 15 meter fra ”Ørnen”

Årets fuglekonge blev hædret med ”skjold”/plakette, som fuglekongen skulle få designet og fremstillet. SEL fik fremstillet noget så usædvanligt som en plakette med et graveret portræt. Oplægget til portrættet er fra den medalje, som SEL fik ved sin 50-års fødselsdag af gravør og medaillør Bent Jensen, Engstrupgårdsvej, der havde skabt medaljen ¹.

¹ Jørgen Sømod skrev i ”MØNTSAMLEREN” nr. 1, 1993:

Plakette, medalje og portræt af Sven E. Langemark. Foto: Jens Frederik Jørgensen

SEL kunne godt ønske sig, at plaketterne fik en mere fremtrædende placering end den, de har i dag, hvor de hænger i trappeløbet op til 1. sal i Hovedbiblioteket.

Gravørmesteren

Det var lidt tilfældigt, at SEL blev gravør. Da han i 1953 gik ud af skolen og skulle i lære, måtte han tage den læreplads, han kunne få. Han havde gode tegnekundskaber og proportionssans, og det var nok afgørende for, at han havnede på en ”hylde”, der har passet ham særdeles godt.

I 1965 fik SEL næringsbrev og blev selvstændig mester. I de første år udførte han arbejde for andre gravørmestre, bl. a. Byens Stempelfabrik i Boldhusgade. Virksomheden var ejet af Hvidovreborgeren Erik Hansen, der boede på Baunevej. SEL overtog i 1965 virksomheden.

”Et mesterstykke af en mester til en mester”. Portrættet i såkaldt trefjerdedels profil regnes for den vanskeligste portrættering overhovedet. Det gjorde det ikke lettere, at Sven E. Langemark bærer briller.

Da parkeringsforholdene blev for besværlige inde i byen, flyttede SEL i 1976 virksomheden til Hvidovre til Tårnfalkevej 2², hvor virksomheden også havde forretning med salg af stempler mv. Senere købte SEL naboejendommen Gammel Køge Landevej 511³, hvor der blev indrettet værksted i kælderen.

Da virksomheden havde flest ansatte, var der 4 svende, 2 lærlinge og nogle drenge om eftermiddagen. SEL arbejdede selv med, og konen, Sonja passede kontoret.

I 2002 blev virksomheden forpagtet ud, og i 2006 solgte SEL virksomheden.

Tillidshverv og sponsorater

SEL har i mange år været oldermænd for Gravørlauget i Danmark. Gravørfaget er et uddøende fag. I 2020 blev en lærling færdiguddannet men i øjeblikket er der ingen lærlinge. Det er efter SELs opfattelse fagets egen skyld. Han har altid selv talt varmt for, at faget skulle uddanne lærlinge. SEL er i dag formand for Foreningen til Lærings Uddannelse i Haandværk og Industri.

Foreningen var initiativtager til Håndværkerskolehjemmet i Emdrup og udlejer værelser til lærlinge i "Fredenshus" – en smuk bygning, der ligger på Østre Allé over for "Parken" og Fælledparken.

SEL har i mange år været sponsor for HIF helt fra klubbens storhedstid, og han har haft stor glæde af samværet i sponsorgruppen og "100 mandsklubben". Forretningsmæssigt har sponsorstøtten gjort virksomheden kendt.

Sønnen Frank var i en periode meget involveret i Hvidovre Ishockey Klub, da den spillede sig i ligaen. Derved blev SEL også sponsor for denne sportsklub.

2 Ejendommens adresse var oprindeligt Holmevej 2, senere Avedøreholmen 2 og nu Tårnfalkevej 2.

Første ejendom på grunden bygget i 1921 af Detailhandler (Købmand) J. K. Sjønnung, der havde forretning i ejendommen. Nedrevet i 1964. I 1965 opførte Håndværkerbanken i Kjøbenhavn A/S en barakbygning på stedet. Denne bygning udvidedes i 1972 af Den Danske Landmandsbank, der havde filial på adressen, indtil banken flyttede sin filial til Store Hus i Avedøre Stationsby i 1976.

I dag har driver Amirs Dækservice Aps virksomhed på adressen.

Snedkermester Wolmar Borød bygger villaen på grunden i 1939. I 1941 bygger W. Borød en værkstedsbygning og i 1959 ændres tagetagen, hvor der indrettes en selvstændig lejlighed.

I huset bor i dag SELs søn, selvstændig elektriker Frank Langemark, og SELs svigerdatter, lægeeksamineret massør, Mette Ahmt, som har klinik på adressen.

3 Snedkermester Wolmar Borød bygger villaen på grunden i 1939. I 1941 bygger W. Borød en værkstedsbygning og i 1959 ændres tagetagen, hvor der indrettes en selvstændig lejlighed.

I huset bor i dag SELs søn, selvstændig elektriker Frank Langemark, og SELs svigerdatter, lægeeksamineret massør, Mette Ahmt, som har klinik på adressen.

Bopæl i Hvidovre

SELs forældre med to sønner flyttede i 1953 fra Blommehaven i Valby til bebyggelsen ”Bag rådhuset” på Sognegårds Allé 17.

Gammel Køge Landevej 511.
Foto udlånt fra Sven E. Langemark. Årstal 1998.

I 1966-67 byggede SEL hus på Zeus Boulevard. Det oprindelige sommerhus bruger SEL i dag som værksted.

Propforeningen

SEL har også prægestempler fra Propforeninger, medlemsnåle mv. Det er effekter fra to gamle gravørvirksomheder, som SEL gennem tiden har overtaget - H. Th. Nergaard grundlagt i 1901, overtaget i 1974 samt P. Nitschkes Eftf. grundlagt i 1897 og overtaget i 1990.

Mere om disse effekter i en kommende artikel i medlemsbladet.

Tårnfalkevej 2. Foto udlånt fra Sven E. Langemark. Årstal ca. 1978.

For et par måneder siden opstod ideen om at 3 formænd: Ole Asbjørn Petersen, Jens Frederik Jørgensen og Anders Aalund skulle beskrive Hvidovre nord for banedæmningen. Ole Asbjørn skulle fortælle om sin opvækst i området, Jens Frederik ville foretage en gennemgang bygningerne ved Hvidovrevej nord for banen. Min del blev at fortælle om Jelles Sted.

Jelles Sted

Jeg har haft en hyggelig snak med Knud Christensen, hvis mor var datter af Alma og Jens Martin Jensen, der var de sidste ejere af Jelles Sted. Vi blev enige om, at man ikke skulle være født meget senere end 1945 for stadig at kunne huske stedet. Der hvor Jelles Sted lå bliver ellers set af rigtig mange, nemlig af de omkring 8000 rejsende, der dagligt benytter Hvidovre Station. Et antal der har ligget nogenlunde konstant siden Hvidovre S-togsstation blev indviet i 1953.

Før busholdepladsen blev anlagt, lå der på stedet et husmandssted/gartneri. På billedet (som forstadsmuseet har modtaget af efterkommere af familien, der sidst boede på Jelles sted) ser man Jelles Sted i retning mod vest, det vil sige at banedæmningen løber til venstre for bygningerne. I de to øvrige artikler vil man kunne se flere billeder af Jelles Sted.

Det har ved opslag i byggesagsarkivet ikke været muligt at finde frem til hvornår bygningerne stammer fra. Alle spor er tilsyne-

Knud Christensen ved billede af Jelles Sted. Malet i 1945 af A. P. Andersen. Tilhører Forstadsmuseet
Foto: Anders Aalund

ladende gået tabt, da man rev bygningerne ned for at kunne etablere busholdepladsen.

En ivrig slægtsforsker, Bjarne Hofmann, har for nogle år siden tilsendt Forstadsmu-

seet materiale om nogle af beboerne. Jelle Jensen blev født i 1819 og ved folketællingen i 1850 tjener den nu 31-årige Jelle Jensen på Holmegården. Jelle køber jorden af Holmegårdens ejer grosserer Kirkegaard. Fra midt i 1850'erne bor Jelle i hus og er herefter jordbruger. I 1880 bor Jelle og hans kone stadig på stedet. Jelle dør i 1891, men om han er fraflyttet inden vides ikke.

Næste "livstegn" fra Jelles sted er et skøde dateret 26. januar 1933, der angiver forskellige ændringer i forholdt til et foreløbigt skøde af 3. maj 1930, lyst 6. maj 1930. Her sælger gartner P.O. Kristensen Jelles Sted til arbejdsmand Jens Martin Jensen. Prisen er 12.000 kr.

Jelles sted bestod af jorden ved busholdepladsen, hvor man bl.a. dyrkede blomster i mistbænke. Blomsterne blev solgt i forretning, der hørte til stedet. Der hvor Hvidovre C ligger i dag dyrkede man "grove" grøntsager, der blev solgt på torvet. Jens Martin Jensen døde sidst i fyrrene, hvorefter sønnen Povl Jensen forestod driften.

Jelles Sted måtte i begyndelsen af 1950'erne vige pladsen til anlæggelse af busholdepladsen.

Glimt fra barndom i Hvidovre Nord i 50'erne

Ole Asbjørn Petersen

Nordkærvej i dag uden plads til boldspil. Foto: Ole Asbjørn Petersen, februar 2021

Nordkærvej er den nordligste vej i Hvidovre kommune og grænsen til Rødovre. Grænsen går midt i vejen fra Hvidovrevej til Harrestrup Å. Min barndom fandt sted i dette område, hvor jeg er født og opvokset i den sidste ejendom inden grænsen til Rødovre. Ejendommen havde 5 opgange med 6 toværelses lejligheder i hver. Gården blev brugt som fodboldbane, når der ikke var hængt vasketøj op i tørrestativerne. Rundbold og stikbold foregik på Nordkærvej. Gården var afgrænset af et plankeværk ind til nabogrunden, hvor der dengang var et lager for forskellige træmaterialer. Bag lageret var der garager, hvor der også var plads til heste. Stor dramatik en dag, hvor rækværket var væltet på grund af blæst, og to heste forvildede sig ind i vores gård. De blev indfanget og kom sikkert tilbage til deres stald.

I ejendommen var der to forretninger, en skomager i den ene ende og en herrefrisør i den anden. Skomagerforretningen er for længst nedlagt og inddraget til beboelse, mens herrefrisørsalonen stadig er i gang. I dag ejes den af frisør June Trustrup. Her bliver jeg stadig klippet og kunne fortælle June, at jeg blev klippet for 2 kr. (Hun lod sig ikke påvirke). Salonstolene er de samme som dengang. Som 5-6-årig fik

man lagt et bræt mellem de to armlæn, så frisøren ikke skulle bukke sig så meget, når han klippede. Da June hørte det, trak hun på smilebåndet og hentede det gamle bræt,

som er over 70 år gammelt. Et pudsigt gensyn for mig.

Alle børnene på den sydlige side af Nordkærvej gik på Holmegårdsskolen. Dem på den nordlige gik på Hendriksholm Skole i Rødovre. Sjovt som børn kan danne sig fjendebilleder af det fremmede. Det blev ikke bedre af, at to store drenge fra Rødovresiden af Nordkærvej fangede mig og bandt en snor om livet på mig og lod mig hænge og svæve mellem første sal og stueetagen i deres ejendom. Jeg blev dog løsladt.

Nordkærvej var forbindelsen til Engdraget, hvor der var flere fodboldbaner. Der var den gang en bro over Harrestrup Å, som

Hvidovrevej 43A, 43B, 45A, 45B og 47 - sidste ejendom på den østlige side af Hvidovrevej inden Rødovre. Foto: Ole Asbjørn Petersen, februar 2021

gjorde det let at komme til banerne. Boldklubberne Hellas og Star havde klubhus næsten oppe ved Roskildevej. Rødovredrene spillede i Hellas og Hvidovredrene i Star.

Min skolegang foregik på Holmegårdsskolen i tiden 1950-1955, inden jeg kom på Statsgymnasiet Schneekloths Skole, der lå på Værnedamsvej, grænsen mellem København og Frederiksberg. Skolevejen var ikke farlig, der var ikke mange biler på Hvidovrevej, men jeg mindes, at min mor sagde, at jeg skulle passe på grøften. Under anlæggelsen af jernbanesporet ved Vojensvej omkom et barn under leg ved tipvognene. Her blev der af forældre sat forbud for de-

res børn mod at lege på stedet. I 1952 blev vi lidt bange. Den berygtede Keldernæsmorder var flygtet fra fængslet, og der var sat advarselsplakater op ved den gamle station. Keldernæsmorderen Peter V. Larsen havde begået et drab i 1949 på den lokale købmand og havde fået livstidsdom. Han flygtede i 1952 fra Nyborg Statsfængsel og hang under et godstog til Tyskland, og den hidtil største menneskejagt gik i gang over hele Danmark.

Skoletiden på Holmegårdsskolen mindes jeg med stor glæde. Der var 6 klasser i en årgang, så der var altid liv og glæde dage i skolegården. Skoleinspektør Sv. Aage Olsen var primus motor i de navnkundige sko-

lekomedier: "Aladdin" og "Jorden rundt i 80 dage". Mange var engagerede enten på scenen eller i fabrikation af kulisser. Overgangen til Schneekloth var brat. Der var stadig lærere, der mindede om lærere fra Scherfigs: "Det forsømte forår". Gudskelov ikke alle, og yngre lærere havde en anden tilgang til pædagogikken.

Holmegårdsskolen var i fritiden tilholdssted for en del af kvarterets børn. Hvidovre Badminton Club brugte de to gymnastiksale til badminton om aftenen. Vi havde mange gode timer, hvor engagerede voksne både var trænere og ledere. Navne som Jørgen Holbech, Fritz Ter-Borch, Viggo og Søren Ewald ydede en kæmpe indsats. Klubben voksede, og det var nødvendigt at leje baner i Knuthenborghallen og VBC i Valby for at dække de mange nye medlemmer. En initiativrig gruppe i klubben satte sig for at bygge egen hal. Anført af Georg Røner byggede klubbens medlemmer hallen på Biblioteksvej 62. Den gang på tre baner, i dag er der syv. Vi teenagerdrengene hjalp efter bedste evne med, og det var en stor dag, da hallen i 1958 stod færdig.

Pladsen i dag, hvor Jelles sted lå Jelles Sted som det så ud i starten af 50'erne.
Foto: Ole Asbjørn Petersen, februar 2021

Maleriet forestillende "Jelles Sted" fik også minder frem. Efter gartneriet blev revet ned, blev der mulighed for at løbe på rulleskøjter på hjørnet af Hvidovrevej og Dæmningen. Vi forestillede os at være cykelryttere fra Forum. Der var ligesom to kampe på pladsen. Først, hvem skulle være Kay Werner Nielsen og Evan Klamer eller til nød Terruzzi og Gillen. Ingen ville være Benny Schnoor og Max Jørgensen. Det endte gerne med lodtrækning, og parløbet kunne gå i gang. Forbipasserende måtte ikke med velvilje ud på cykelstien, når cykelheltene drøede rundt. På det modsatte

hjørne lå virksomheden Vesta, der producerede storkøkkener til hoteller og skibe og autoklaver til hospitaler. Virksomheden havde en lærlingeafdeling, hvor flere af kvarterets drenge fik læreplads efter endt skolegang. Overfor Vesta på Vojensvej lå Glent og co, der producerede ventilationskomponenter. Op i 70'erne var det to af de største virksomheder inden for hver deres område. I dag er der cykeludsalg, hvor Vesta lå, og boligbebyggelse, hvor Glent og co. var.

I den øverste venstre del af maleriet ses

et hvidt hus. Det var den gang forhuset til Baltzer Hansens gartneri. I dag er der beboelsesejendomme, hvor Bang & Olufsen har forretning i stueetagen i den første ejendom. Det er sjovt at mindes, at der var gartneri så tæt på bybebyggelse i Hvidovre. En del har ændret sig i Hvidovre Nord, men det meste er genkendeligt fra 70'erne. En ting har ændret sig. Da jeg var dreng, var postadressen Hvidovrevej 43 B, Valby. I dag har området mellem stationen og Nordkærvej postadresse, 2610 Rødovre, selv om det ligger Hvidovre.

Det har været interessant at vende tilbage til kvarteret og oveni købet at se tilbage på en barndom, der har givet så mange gode oplevelser.

Maleriet af Jelles Sted - Malet i 1946 af A. P. Andersen. Tilhører Forstadsmuseet

Hvidovrevej nord for banen

Jens Frederik Jørgensen

I perioden 1936 - 40 kom den del af Hvidovre, der lå nord for banen til at se helt anderledes ud. Når man ad Hvidovrevej passerede kommunegrænsen ved Nordkærvej, fornemmedes det lidt som at begive sig ned i en tragt. På Rødovresiden var bebyggelserne meget forskellige, men i Hvidovre fra kommunegrænsen og til Hvidovre Holdeplads (Station) blev der bygget etageejendomme. Her skød bymæssig bebyggelse op. De nybyggede ejendomme lå med facade mod Hvidovrevej, på vestsiden en sammenhængende bebyggelse i 3 etager. På østsiden brød en lagervirksomhed den sammenhængende bebyggelse.

Bebyggelserne rummede mange små og gode lejligheder med moderne bekvemmeligheder som bad og WC og nogle endog med altaner. Her fik mange familier deres hjem og bopæl. Der var små butikker, og i et par af tagetagerne kom der klubværelser. Som i dag skulle der bygges højt og tæt nær ved stationer.

Kilde: <http://www5.kb.dk/danmarksetfraluften/images/luftfo/2011/maj/luftfoto/object638506>

Boligblokkene havde forskellige arkitekter og bygherrer, det kan bl.a. ses af, at ejendommene er bygget i enten røde eller gule mursten.

Hvidovrevej 43 A, 43 B, 45 A, 45 B, 47

Ejendommen – ”A/S Skelhusene” - blev opført i 1936-38. 28 2-værelses lejligheder. Bygningen opført i røde mursten og med altaner.

Bygherrer var arkitekt Gunnar Nyberg samt arkitekt og muremester Lars Vingnæs. Sidstnævnte fik indrettet en 3 værelseslejlighed i nr. 45 B. Her boede han i de første år efter, at ejendommen var blevet opført.

Ejendommen blev senere overtaget af handelsgartner P.O. Kristensen, som i sin tid havde udstykket grunden. Han drev og ejede det gartneri, der lå øst for Hvidovrevej

På ejendommens tegninger var den flade tagetage betegnet som en ”solterrace”, der dog aldrig blev til noget. Heller ikke muligheden for at udnytte tagetagen til beboelse er blevet udnyttet.

Ejendommen er i dag en andelsboligforening – A/B Ny Hvidovre - hvor andelslshaverne udgør lidt over halvdelen af beboerne.

Hvidovrevej 49

Ejendommen var i mange år en erhvervs-ejendom. I 1930'erne ejet af grosserer Chr. Eltons. Frem til 1952 blev ejendommen ifølge KRAK-vejviser anvendt som lager for "Dansk Plantebeskyttelse og Ukrudtsbekæmpelse A/S" med Hulda Eltons som indehaver.

I 1951 fik "Træ- og Finercomp Placage A/S" adresse på ejendommen. I 1965 drev Helge Becker Træ- og finerhandel en gros på ejendommen.

I 1965 søgte "BP- Oliekompagniet A/S" kommunen om at måtte nedrive de to træbygninger på ejendommen og etablere en servicestation eller et tankanlæg for lillebiler. Kommunen fandt det af æstetiske årsager ønskeligt at få nedrevet den store træbygning mod Hvidovrevej. Men man ville "ingensinde" tillade en servicestation på ejendommen. Dette begrundedes i trafikale årsager, da der vil skulle være ind- og udkørsel tæt på det nærliggende lysregulerede gadekryds.

Det var tilsyneladende vanskeligt at bygge en beboelsesejendom på grunden, som i en årrække blev anvendt som parkeringsplads. I 1983 solgte kommunen grunden til Interabia, der i 1984-85 byggede 9 ejerlejligheder.

Dæmningen 64-66 (Hvidovrevej 51)

Ejendommen blev opført i 1938-39 af entreprenør Nikolajsen, der boede på Dæmningen 27. Ejendommen fik 9 2-værelses lejligheder samt et bageri med tilhørende butik.

Senere har der bl.a. været solcenter og pizzeria i ejendommen.

På ejendommens nordside etablerede Poul Persson i 1942 et cykelværksted, som sønnen Johnny driver i dag.

På vestsiden af Hvidovrevej kom længst mod nord en rødstensejendom i 3 etager. Ejendommen blev opført i 1939-40 af gros-

serer Maibøll, der også opførte en erhvervs-ejendom, Hvidovrevej 80. Arkitekten var Anthon Bendix, København V.

I ejendommen er der 6 2-værelses lejligheder og 12 3-værelses lejligheder. Byggemuligheden i tagetagen er aldrig blevet udnyttet.

Hvidovrevej 86 – 88 A samt Vojensvej 2-4

Den største ejendom nord for banen er gulstensejendommen på hjørnet af Hvidovrevej og Vojensvej.

Ejendommen blev bygget i 1939-40. 45 2-værelses lejligheder og 3 1-værelses lejlig-

Fra højre mod venstre: Dæmningen 64-66 og Hvidovrevej 49, samt Hvidovrevej 43 A, 43 B, 45 A, 45 B, 47. Februar 2021. Fotograf: Jens Frederik Jørgensen.

heder. Herudover blev der plads til 4 butikker i stueetagen. I tagetagen blev der indrettet 23 kamre/klubværelser, som gradvist er blevet omdannet til store ejerlejligheder med altaner. Ejendommen er i dag udstykket i ejerlejligheder.

Bygherre på ejendommen var murermester Carlo Jensen, Dronninglundvej i Vanløse. Arkitekten var Aage Viby Nielsen.

I ejendommen har der gennem tiden været mange forskellige butikker: købmand, slagter, charcuteri, fiskehandler, kiosk, pub, grill, frugt og grønt, glarmester, ejendomsmægler, hudplejeklinik.

Hvidovrevej 80

I 1936 købte grosserer Maibøll af Hvidovre kommune en parcel af matr.nr. 1a, Hvidovre. Her opførte han 2 fabriksbygninger og en portnerbolig. Ejendommen og dens bruger er tidligere beskrevet i en artikel i medlemsblad nr. 3-2016.

Foto: Fra venstre mod højre Vojensvej 2-4, Hvidovrevej 86 – 88 A samt Hvidovrevej 82- 84 A. Marts 2021.
Fotograf: Jens Frederik Jørgensen

Hvidovre Station indvies 17.6.1953 - Foto: arkiv.dk

Jelles sted til venstre, i højre halvdel af fotoet Hvidovrevej 43A, 43B, 45A, 45B, 47, 49. Øverste venstre hjørnerhvervsejendommen Hvidovrevej 80.- Foto: arkiv.dk

Vandremanden på Hvidovrebroerne

Jens Frederik Jørgensen

Præsentation:

Erik Hagens, f. 1940 er maler og grafiker samt tillige uddannet litograf.

Han skildrer ofte "velfærdshverdagen" i sine billeder med et kritisk og humoristisk blik. Mange af hans værker er skabt i emalje.

På CVU- Vest i Esbjerg har han i et værk på 135 m2 skabt en moderne fortolkning af bibelen – "Esbjerg Evangeliet".

Ursula Munch-Petersen f. 1937 er 4. generations keramiker.

Siden slutningen af 1970 har Erik Hagens og Ursula Munch-Petersen sammen udført flere udsmykningsopgaver. På Espergærde Bibliotek blev der i 1990 skabt en billedvæg med 365 felter med figurative og farvestrålende motiver.

I juni 1992 blev udsmykningen af Hvidovre Station indviet. Udsmykningen var et led i kommunens arbejde med "Et kønnere

Hvidovre" og blev finansieret i et samarbejde mellem kommunen og DSB.

I Glostrup Svømmehal, børneinstitutionen "Tranehusene" i Albertslund samt på facaden af EKS-skolen, Nørrebrogade 5 C kan ses andre detaljemættede billeder.

- "en utrættelig dokumentarisme, der indfanger dagligdagen i et masseopbud af detaljer" skriver kunsthistorikeren Hanne Abildgaard i Billedkunst fra 1995 om mine

Foto: Jørgen Snedled

emaljeudsmykninger.

De adskiller sig fra det meste nutidige emaljekunst, hvor de delikate farvevirkninger ofte er i centrum. Jeg har i højere grad videreudviklet emaljeteknikkens herkomst fra skilte såvel i den billedsproglige klarhed som ved brug af skabeloner, gentagelser og hverdagssymbolik.

Jeg benytter den oprindelige metode, hvor den klargjorte og afsyrede og grundede jernplade bemales eller sprøjtes med en farvet,

vandig emaljeglasur - ligesom en keramisk glasur på forglødet rødler. Pladen sættes til tørring, og så udbørster jeg motivet ved hjælp af omhyggeligt tilrettelagte, udskårne papirskabeloner. Derefter pustes motiv og plade af med trykluft og klargøres til brænding. Og efter 4-5 minutter ved 800 grader i den store el-ovn, hvor emaljens glasagtige, klare farver smelter ud på pladen, skal den afkøles. Og så kan jeg viderebearbejde det nybrændte motiv. Jeg tilføjer nye farvede emaljeglasurer – hver farve sin skabelon og sin brænding. Nogle emaljer skal i ovnen op

til 6-7 gange.

De gamle, danske virksomheder, der i sin tid fremstillede de klassiske reklameskilte for 'Persil'-vaskepulver og 'Wiibroes' og 'Stjernen's Øl' (der nu er samlerobjekter), gav 20 års garanti for skiltets modstandskraft overfor solens og vejrligets indflydelse.

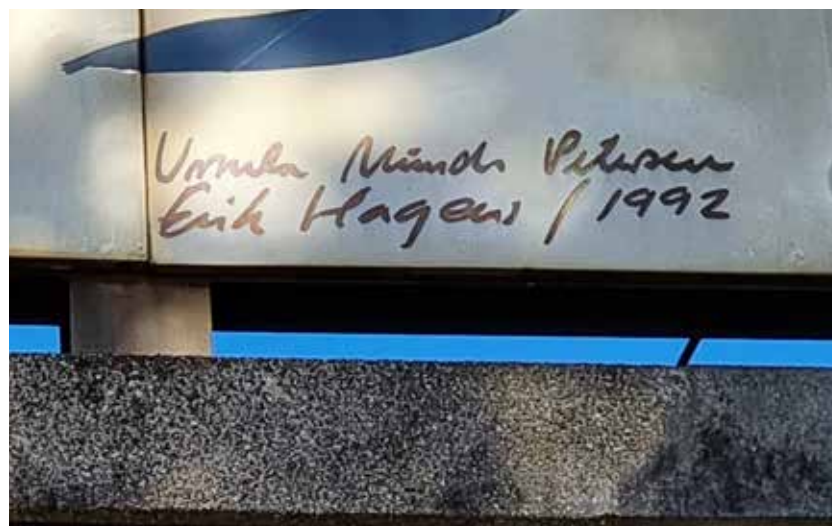

Foto: Jørgen Snedled

“Vandremanden” på Broerne ved Hvidovre Station har prydet stedet i snart 30 år. Nu skal emaljerne kigges efter og renses, for udover sol og vejrlig har den tætte togtrafik i den grad sat sine spor – men billederne er intakte.

Og hvad fortæller de så - for udover, at de to skilte på broernes nordside og sydside viser en stor mand med en kraftig kæp, en jätte eller en trolld, der skræver over en rivende strøm, er der en hel masse andet at se i hvert fald på den farvestrålende side.

Hvidovre er oldnordisk og betyder Vagten ved åen. I gamle dage kunne menneskegrupper finde sammen gennem hellige tegn. Nu bruges symboler helt kontant som samfærdselstegn for at få os til at reagere ensartet (i trafikken). Den slags symboler handler ikke om følelser. Tegn for handel og omsætning er blevet vor tids hellige tegn. Forbrug er blevet en slags religion, gennem hvilken man viser, hvor vellykket man er. Den, der gennem tilværelsen har nået at købe og samle sig flest ting og sager, er vinderen i forbrugsræset såvel som i sit eget liv. Og det er alt dét, som den nøgne mand

oppe på broen træder på for at komme tørskoet over åen – alt det, vi har med at gøre, som vi bruger og forbruger - lige fra de flere jordkloder, der nu er nødvendige for fortsat opretholdelse af levestandarderne til burhøns og udelukkelse af andre.

Selvom denne udsmykning har 30 år på bagen – altså inden klimaproblematikken med CO₂ og drivhuseffekten kom på dagsordenen som i dag - viser den os, hvordan der ligesom tankeløst bare er blevet forbrugt. Manden bruger jordkloder, der flyder med, som trædesten for selv at kunne komme videre. Køleskabet er tomt, kasseret og smidt ud, døren muret til, musikradio-musik, burhøns til venstre, stopur og synkende olietanker.

Det er da en hel befrielse med de 6 opmærksomme kvindeprofiler oppe til højre på skiltet, der ligesom fortidens norner vogter og kunne spå fremtid. Og solen og regnbuen er også med – og mandens beslutsomhed - for lige nu er det ikke til at vide, hvor hverken han eller vi er på vej hen!

De 12 Skilte under Broerne ligner lidt gammeldags reklamer, og de reklamerer ikke for noget bestemt på samme måder som rigtige reklamer: Køb mig! Gør mig smuk! Spis mig! eller Vis mig det nyeste og det bedste!

De 12 Skilte under Broerne viser noget om, hvad der kan være nødvendigt i det hele taget i vores dagligdag - set fra øverst til venstre med den blå sejrsskjorte -

Tøj til at ha' på . . ! Solskin! Hjemlig hygge! Glem ikke skoven! Korthus og drømme! Trafikræs! Jorden set fra månen (eller Mars)! Tænk dyrevelfærd! Blomsterne i en have! Selv en mur af beton kan slå revner! Lillebrors morgenmad! og endelig Sommer og strand!

Det er billeder af kulturens produkter og muligheder, der flyder rundt på skiltene på – og under broerne ved Hvidovre Station.

Foto: Jens Frederik Jørgensen

Emaljeskilte

Jens Frederik Jørgensen

Hvidovregade 11 (fra 1965 nr. 1) - Foto: Forstads museet

Hvidovregade 1 - april 2021. Fotograf Jens Frederik Jørgensen

Emaljeskilte var en vigtig form for reklamer og hang på facaderne hos købmænd og andre handlende. Da der kom supermarkeder, forsvandt de små købmænd. Det samme gjorde emaljeskiltning, da supermarkeder brugte andre former for reklamer.

Et eksempel på en købmandsforretning med emaljeskilte er købmand Ravns butik i Hvidovregade. Forstads museets viden om Købmand Ravn er begrænset, men hans hus står stadig i Hvidovregade - i en renoveret udgave. Man finder Købmand Ravn i Hvidovre telefonbog fra 1946. I 1963 lukker forretningen tilsyneladende.

Forretningen havde adresse Hvidovregade 11, men pr. 1.april 1965 skete der en omnummering i Hvidovregade, således at ejendommen nu fik adresse Hvidovregade nr.1. Anledningen hertil var det nye byggeri i Hvidovregade – Åstruphave.

Annonce fra Hvidovre Lokale Telefonbog 1955-56

Interview med Michael Engelhardt

Inger Hansen

Mikael Engelhardt har bidraget med billeder til årets kalender. Billederne er valgt blandt de mange fotos, som hans far har taget gennem tiden. I marts 2021 er Mikael blevet interviewet af Inger Hansen fra Lokalhistorisk forenings Interview gruppe. Her er et udpluk af det næsten 2 timer lange interview.

Mikael er født i november 1952 på Klovborgvej 27.

Hans mor, Sonja er opvokset i Hvidovre og arbejdede i 1948 ved Olesen & Nørgaard, en varmeovnsfabrik på Brostykkevej, og hans far, Aron arbejdede på radiofabrikken Linnet & Laursen lige ved siden af. Her lærte de hinanden at kende.

1956 flyttede familien til en helt ny lejlighed i Lejerbo på Arnold Nielsens Blv. 8.

Mikael fortæller:

”I vores familie var vi først far, mor og tre børn, men min mor døde allerede som 24-årig i 1957, af den farlige Influenza A, og efterlod sig mand og børn: Jan næsten 7 år, Mikael 5 og Marianne kun 3 år. Et par år senere mødte far Grethe, som havde en lille datter, Lene på bare 1 år. De blev gift i 1961 og fik en dreng sammen, Alan, og nu boede vi 7 i lejligheden!

Privat-foto

Far passede sit arbejde, og vi var i skole eller børnehave. Vi blev tit passet af fars søskende, men mest af alt af mormor og morfar på Ulstrupvej. Mormor forkælede os og gjorde alt for, at vi havde det godt. En dag kom hun endda over og besøgte os i skolegården i et frikvarter, og hun havde fundet på, at putte varme pølser i en termokande, så det stod vi og spiste i skolegården. Morfar lærte min bror og mig at reparere cykler og hjælpe til i haven. Han købte på et tidspunkt et brugt klaver, og det lærte jeg mig at spille på (til husbehov).

Morfar var cigarmager og havde arbejdet som håndruller på Hirschsprungs Cigarfabrik. Han blev som pensionist stadig tildelt tobak og rullede cigarer til sig selv. Det nød vi godt af, forstået på den måde at vi, nogen gange, snuppede en af de tykke Punch cigarer og pulsede. Vi kunne selvfølgelig ikke li' det – men det var spændende. Og så elskede vi, når han spillede sine gamle 78' plader for os – Den kåde Jammerkommode, Davy Crockett (Præriens bedste mand) og så morfars egne favoritter: Hawaii-musik.

I Lejerbo i halvtredserne og tresserne myldrede det med børn i gården, vi havde altid nogen at lege med. De fleste familier bestod dengang af en familiefar, som arbejdede, og en hjemmegående husmor. Det var jo lejede lejligheder, som for det meste var beboet af arbejderklasse familier. Og man havde ofte tre, fire, fem børn. Der var store grønne arealer (det er der endnu), der var gode legepladser, og da der næsten ingen biler var dengang, brugte vi hele gården og buskene som legeområde. Stadsrenden (Se s. 25) gik igennem Lejerbo komplekset, så åen legede vi også tit og ofte ved. Nede ved enden af Spurvehøjvej var et braklagt område med en branddam, som vi kaldte ”de evige jagtmarker”, hvor vi legede indianere. Og den største af drengene udråbte sig selv til høvding – så var vi en stamme. Et andet yndet legested var et stort område med tæt krat ved Lejerbos store legeplads – som hed Tigerbedet!

September-billedet på årets kalender er taget på Kettegårds allé, hvor Hvidovre hospital ligger i dag. Min bror og jeg brugte den mark, som en spændende legeplads og smutvej til Ulstrupvej. Man kunne også lige snuppe et æble fra én af haverne i kolonihaverne, hvis der ikke var nogen, som så det.”

Eftermiddagsjob som bud.

”Min storebror var bydreng og kom hjem

og fortalte, at han fik løn. Det synes jeg lød fristende, og jeg ville også være bydreng. Så jeg tog min cykel og kørte ned ad Hvidovrevej, hvor butikkerne lå. Jeg havde en ide om, hvilke forretninger der bragte varer ud, blandt andet en blomsterbutik på hjørnet af Landlystvej og Hvidovrevej, som hed Kastaniely. Der gik jeg ind og tilbød mig og blev faktisk antaget med det samme. Jeg var lige blevet 12 år. Derhjemme plejede jeg at få 5 kr. om måneden i lomme penge, og nu kunne jeg så tjene hele 20 kr. om ugen! Jeg arbejdede hver eftermiddag efter skoletid – også om lørdagen.

Det var ikke et specielt hårdt job, da de fleste mennesker skulle have buketter bragt ud, som jeg kørte på min egen cykel. Men indimellem kunne der være en ordentlig moppedreng af en sammenplantning, der skulle bringes op på 3-4. sal. Til gengæld kunne jeg af og til redde mig en 25 øre eller helt op til en krone i drikkepenge. Jeg husker dog specielt en nytårsaften, hvor butikken holdt åbent til kl. 16. Min sidste tur gik helt ud til Friheden med en sammenplantning. Det var rigtig dårligt vejr, så mine fingre var blå af kulde, da jeg nåede frem, men der var ikke nogen drikkepenge.

Hvis det var en større levering, for eksempel til begravelser, kørte Søren Andersen, som ejeren af butikken hed, med blomsterne i sin bil.

Han var en lidt sjov fætter, men meget flink. Han betroede mig at tippe for ham, og det måtte man jo faktisk ikke, før man fyldte 18. Han gav mig et par tipskuponer, han havde hentet ovre i kiosken skråt over for på Hvidovrevej, og sagde: ”kan du ikke fylde den her kupon ud”, og jeg skulle jo først have at vide, at der var noget som hed 1, X og 2. Der var 12 rækker dengang, og han håbede selvfølgelig på, at jeg kunne tippe en 12er til ham. Jeg aner ikke, om han nogensinde vandt – i alle tilfælde havde jeg overhovedet ikke begreb om fodbold og hvilke hold, der var bedre end andre.

En anden spøjs opgave jeg havde for ham, var at opvarme hans øl. Han kunne ikke lide kold øl. Han kunne mægtig godt lide øl, men de skulle være lune. Inde i baglokalet stod der et lille kogeblus, hvor jeg satte en øl i vandbad og knappede den op. Præcis når vandet kogte, skulle man tage øllen op, og så var den, ligesom han ville have den. Jeg skulle også feje og rydde op. Det hændte også at jeg blev spurgt af en kunde, når jeg var i butikken, om hvilke blomster, der så fine ud sammen i en buket. Så jeg lærte mig navnet på de forskellige blomster, og hvad slags grønt der passede til. Der var to ekspeditricer ansat. Den ene endte med at blive kæreste med Andersen, som boede oven på. Den anden var faktisk Keld Heicks mor, hun talte altid så pænt om Keld og om The Donkeys.

Nu havde jeg jo fået smag for at være bydreng og tjene penge, og ville ligesom min bror, arbejde hos isenkræmmer Anton F. Nielsen, Hvidovrevej 158, (der hvor Hvidovre Sport ligger nu). Her fik jeg lønforhøjelse og kunne tjene 30 kr. om ugen. Men det var til gengæld et hårdt job, da vi blandt andet bragte flaskegas ud til villaer og kolonihavehuse.

Senere fik min bror job hos Sties Renseri, som lå på Hvidovrevej 156 (nu Bedemandsforretning), og dér fik jeg også job som bydreng. Jobbet her var nemt nok. Selve renseriet lå bag ved Kirken, og her hentede jeg det ny-rensede tøj. Jeg kørte på en budcykel med et lille lad foran, hvor der var fastmonteret en kuffert og med et skilt, hvor der stod Sties Renseri på. Det så flot ud, når man kom kørende – og jeg var meget stolt.

Det næste job jeg fik, var i Ove Reumerts Boghandel. Jobbet hos boghandleren på Torvet var et rigtigt hyggejob: det handlede mest om at sætte varer på plads på hylderne – og nu var lønnen steget til 35 kr. om ugen.

Noget af det første jeg købte for min løn som bydreng, var en ny guitar til 85 kr. Jeg

spillede sammen med min bror Jan, som også ses på foto og mine to fætre fra Strandbyparken.

Siden 11-12-års alderen gik jeg meget op i beatmusik. Vi lyttede til alt det, der kom fra England: Beatles, Stones og mange andre. Allerede da jeg var 12 år, kom min storebror og jeg ofte i Hit House på Frederiksberg Allé, og vi var betaget af den såkaldte pigtråds musik. Vi banede os altid vej op til første række foran scenen og stod og prøvede at se hvilke akkorder musikerne brugte.

Senere dannede vi vores eget band, lærte at spille (i den rækkefølge), og snart var det min absolutte hovedinteresse. Som 13-årig begyndte jeg at komme i Lejerbo ungdomsklub, og da Rosenhøj ungdomsklub åbnede i 1968, blev vores band kluborkester, og vi øvede dér. Vores debut var som opvarmning for Poul Dissing – det var stort!

Nu spiller jeg igen - efter 40 års pause - med min bror i et lille hyggeorkester.”

Privat-foto

Stadsrenden

Med tilladelse fra Grundejerforeningen "Ny Hvidovre"

Gennem "Ny Hvidovre" grundejerfor-
enings arealer løb det gamle vandløb, der
afvandede det centrale og nordvestlige
Hvidovre. Det noget upoetiske navn, Stads-
renden, antyder, at det er en gravet kunstig
rende, men dens navn skyldes en forvræng-
ning af det gamle marknavn "statter", som
findes tilbage til 1600-tallet for det sted,

hvor bækken krydser den nuværende Hvid-
ovrevej. Vest for hed jorden "Statters Stum-
pene" og øst for "Statters Sløjer".

Bækkens sydlige forgrening snoede sig ned
gennem den nuværende bebyggelse Bre-
dalsparken, mens den nordlige forgrening
rakte op mod Brøndbyøster. Bækken, der

i stigende grad fik karakter af afvandings-
grøft i takt med dræningen af jorderne i
1800-tallet, løb reguleret gennem Ny Hvid-
ovres område.

Med Hvidovres udvikling til tætbygget by-
område overgik der den gamle bæk samme
skæbne som så mange andre vandløb i by-

områder. Vandmængden
aftog, og det endte med,
at dens afvandingsfunk-
tion henlagdes til et rør
under Sønderkær.

Tilbage var en umiddel-
bart meningsløs grøft.

Den vestlige del blev i ét
hug opfyldt af boligsel-
skabet Lejerbo, og i Ny
Hvidovre ønskede man-
ge også løbet opfyldt. I
dag er kun strækningen
fra Birke Allé til Harre-
strup Å, som skal bruges
til overløbsbassiner, og et
lille stykke grøft lige øst
for Hvidovrevej tilbage
af den oprindelige bæk.

Konfirmand i 1942

Konfirmanden i samarbejde med Karen Johansen

Mit barndomshjem lå i Risbjergkvarteret, hvor mine forældre Etly og Niels Peter havde et brødsalg. Mine to brødre blev konfirmeret, da de var 14 år gamle, Ejvind i 1935 og Børge i 1937, og blev fejret, som skik var med en stor fest, hvor hele familien og venner var med.

Konfirmanden i konfirmationskjole - Privatfoto

Da det blev min tur i 1942, havde der været noget familieknas, så jeg fik at vide, at der ikke blev nogen fest. Det måtte jeg affinde mig med, uden diskussion.

Pastor Egede Schacks konfirmandhold ved præstegården 1933

Foto: arkiv.dk

Kun en enkelt i klassen gik ikke til konfirmationsforberedelse hos en præst. (Hun deltog heller ikke i religionstimerne) Hvidovre havde fået en ny hjælpepræst (kapellan) pastor Stigvad, der mest skulle tage sig af Hvidovre syd. Han var ung og frisk, i modsætning til pastor Egede Schack, der absolut ikke var ung eller frisk. Kun jeg fra min klasse gik hos pastor Schack. Jeg ville også have valgt Stigvad, men jeg lærte et nyt ord, da min far kaldte ham en 'charlatan'. En gang om ugen mødte vi så op i den kolde Hvidovre kirke, og fik terpet katekismus og skriftsteder. En gang blev vi smidt ud, da præstefruen kom over, og beklagede sig

over, at en dreng havde råbt den populære hilsen 'Haw-Haw' efter hendes rengøringskone, da denne cyklede forbi.

I øvrigt gav jeg pastoren store bekymringer. Han skulle skrive 'mit' skriftsted i min salmebog, og så viste det sig, at min storebrors navn stod på første side. Og når salmebogen nu blev min, så havde min storebror jo ingen salmebog!?!

Før konfirmationsdagen blev jeg for første gang permanentkrøllet. Det var hos Fru Frenning, Risbjerggårds allé 27. Det var en barsk omgang. Håret blev rullet op på tunge spoler, håret blev vædet med en il-delugtende væske, noget gummi eller folie af en slags dækkede det oprullede hår, og blev holdt på plads af en stor tung metalklemme. Hver spole blev forbundet med to ledninger, der hang ned fra et stativ. Så sad man i lang tid, ret op og ned, for vægtens skyld. Og spolerne var varme.

Der skulle 'købekort' til tøj. Min moster, der var væver, havde skaffet noget silke, så jeg

Foto: Flickr

fik en fin hvid kjole. Andre måtte møde op i brugt tøj. Jeg fik også en andendagskjole, som holdt hele krigstiden. Ny frakke og hat, nu var man jo voksen. Kjolerne blev syet af den lokale syerske. Maden var ikke et problem hos os, da vi havde egen gris. Men andre familier havde måtte spare på deres 'købekort' og undvære kød i lang tid inden festen, så de kunne skaffe gæstemad.

Jeg fik ingen fest, men mine mostre kom til frokost. Af mine forældre fik jeg et guldur, af andre fik jeg håndtaske, fotoapparat, en femkroneseddel og et stykke 80% sæbe,

hvilken luksus. Min moster havde hamstret sæbe, så hun brugte ikke 20-30 % sæbe, som os andre.

Pastor Schack mødte op i hjemmet i løbet af søndagen, og han kaldte mig flere gange Gurli, selv om det ikke er mit navn, og ingen rettede denne autoritet. Han var også på besøg ved Børges konfirmation i 1937, og da havde en onkel vældigt besvær med at dække for nogle flasker rødvin i et hjørne - han mente ikke, at en præst kunne tåle sådant et syn.

Efterårsferien startede lige efter konfirmationen, og min kusine boede hos os i den uge. Min moster gav os en biograftur, og jeg husker, at bussen var så overfyldt, at vi måtte gå hjem fra Toftegårds Plads i mørket.

Jeg holdt også 'Andendagsgilde', som de andre i klassen. Traktementet var kager og sodavand. Og gæsterne måtte blive hele natten, grundet spærretid. (ingen ude fra klokken 20 til kl. 5 næste morgen). Min far kom ned om morgenen, og jeg syntes, at han var meget pinlig. Men fædre er jo altid pinlige.

Andendagsgilder foregik rundt om i hjemmene, med sodavand og kager. Der var gerne skrevet en lejlighedssang om de forskellige gæster. Musik var der ellers ikke meget af, da en grammofon ikke var stan-

dardudstyr i hjemmene. Vi måtte klare os med radioen.

I klassen holdt vi en lille fest. Bordene blev flyttet i rundkreds, der var skaffet noget slik. Lærerinden Johanne Petersen læste en historie, vi sang, og der var optræden. Kirsten og jeg fremførte bl.a. 'Pater Josef'.

Hverdag igen. Jeg var blandt de heldige, der stadig havde nogle skoleår tilbage. Andre gik ud af skolen efter 7. klasse, til arbejdsløshed.

Konfirmanden og kusine Britta i andendagsstøjet

Konfirmanden til højre. - Privatfoto

Pastor Egede Schack

Karen Johansen

Foto: Fra postkort

Pastor Egede Schack var sognepræst i Hvidovre i 14 år, 1930-1944. Han blev 60 år i 1955, og i den anledning havde Kolding Folkeblad et fødselsdags-interview med ham.

Citat fra artiklen: „Provst Egede Schack, Vor Frelser Kirke i København, er en af den danske Folkekirkens mest statelige Skikkelser. Høj og præsentabel er han. Hans Fremtræden er præget af naturlig Værdighed, ligesom han har et friskt og sundt Livssyn, der røber Aand og Vid., (Redaktør Adolf Andersen)

Egede Schack blev født d 28. juli 1895 i Gudum ved Lemvig, søn af sognepræst Albert Schack, 2 mdr gammel flyttede familien til København. Da han var 12 år gammel, fik faderen embede i Vonsild-Dalby ved Kolding. Han blev student

i 1913, og valgte at studere teologi. Efter sin teologiske embedseksamen, valgte han at blive lærer ved Kvindeseminariet i Århus. Det var dog præstegerningen han ville, blev ordineret, og tiltrådte en stilling som sygehuspræst ved Diakonissestiftelsen.

I 1930 til 1944 blev han sognepræst i Hvidovre Kirke.”

Citat fra artiklen: „I Hvidovre var jeg i 14 aar, et Sogn, der stillede meget store Krav til den kirkelige Betjening, et Sogn med mange Mennesker, der trængte til Bistand og Forstaaelse, med store sociale Problemer, med manglende Tradition fra tidligere Slægter, idet en hel ny Befolkning havde indtaget- saa at sige- hele Kommunen. Et saare interessant Sted. Men anstrengende, fordi Kravene til Tider var næsten over-menneskelige. En ting af Betydning: Man havde Frihed til at være sig selv og kunne skabe den Form, der var én naturlig. Vi elskede at være blandt denne sammensatte Befolkning. Naar jeg alligevel rejste derfra, var det, fordi det var et svært Sted at blive gammel, og svare til de krav, der stilledes.“

Egede Schack sluttede sin gerning i Vor Frelser kirke i København, som provst. Han døde d 22.marts 1957

Det er denne præst vor konfirmand mødte i 1942.

Strandmarksvej 18, 2. sal • 2650 Hvidovre
Tel 36 49 38 38 • mail@hvidovrefysioterapi.dk
www.hvidovrefysioterapi.dk

Konfirmand i 1965

Gitte Jakobsen

Når man er født og har boet hele sin barndom i Spurvegården, hører man til Risbjergkirken. Jeg er dog døbt i Hvidovre kirke i juni 1951 af Pastor Gaarn Larsen.

Vi var mange fra vores klasse på Præstemoskolen, der skulle gå til konfirmationsforberedelse sammen hos Provst Mortil. Jeg tror ikke, der var noget valg. Birgitte Holm var en af mine klassekammerater, og hendes far var kordegn i kirken og udover selve konfirmationsforberedelsen, gik vi fredag eller lørdag eftermiddag /aften i kirke til aftensang. Sikkert på grund af Birgittes far. Han blev senere præst på Bornholm, og Birgitte Strand Holm blev præst i Randers. Det var absolut frivilligt, men der var på det tidspunkt også kun 1 dansk TV-kanal og 1 svensk, så vi fik underholdningen i kirken. Hvilke 14-årige vil i dag gå i kirke fredag /lørdag aften?

Selve konfirmationsforberedelsen foregik om eftermiddagen i sideskibet i kirken. Vi var mange, og en del af os kendte ikke hinanden. På vores hold var der en del drenge, der boede på Hvidborg. Det var åbenbart lidt svært for provsten at undervise os, og drengene fra Hvidborg blev behandlet så dårligt, at både jeg og flere af mine kammerater husker det endnu. Det var ikke særlig medmenneskeligt, hvilket man ellers kunne forvente af en provst. Han var af den indremissionske slags, måske ikke så velvalgt på Vestegnen.

Forberedelsen strakte sig over skoleåret 1964/1965, og konfirmationsdagen 10. oktober 1965.

Begge mine forældre arbejdede. Min far, Erik Sørensen var ansat i Livgarden hele sit arbejdsliv, og på det tidspunkt var han premierløjtnant. Min mor, Henny Sørensen var ansat i Irma og blev senere butiksbestyrelser i Irma, Rebæk Søpark.

Jeg fik lov til selv at købe mit konfirmations-tøj (man er vel enebarn).

Jeg husker ikke, hvor kjolen blev købt, men undertøjet og strømperne var fra Bubbi på Hvidovre Torv. Andendagstøjet blev købt i København og så skulle der jo også klippes og friseres. Min nuværende frisør Peter Lauritzen, Frisør Kaj og Peter var dengang den smarteste frisør, man kunne finde i Hvidovre, og jeg blev klippet efter højeste mode: Beatlesagtig. Peters far, Kaj Lauritzen, der også var frisør, var absolut ikke moderne, men mere til fruene i byen. Peter og jeg taler ofte om gamle dage og frisurerne dengang.

Festen skulle holdes i en kælder i nr. 28 i Spurvegården. Arrangementet var midt på dagen. Jeg tror, vi blev konfirmeret kl. 10. Heldigt var det, for så kunne min veninde Kirsten også deltage noget af tiden. Hendes fest var først senere på dagen og ikke i Hvidovre, men på Kagerup Kro.

Min mor stod for borddækningen, hvid dug med lyserøde bånd og blomster.

Der var hyret en kogekone til at lave maden, og forberedelserne foregik i det lille køkken, der var til festlokalet. Desuden 2 damer, der serverede.

Hele den voksne del af familien var inviteret: Mormor, min mors søskende, min fars søskende, min mors moster og kusiner og fætter fra Ødum, mine gudforældre og enkelte af min fars faste og onkler, så der var fyldt godt op i kælderlokalet. Hvad vi spiste? Det husker hverken min mor eller jeg.

Efter middagen gik vi hjem i nr. 29, og der var der kaffe og kransekage og gå hjem mad i form af snitter. Det var de stakkels damer, der serverede tidligere, der også stod for det. Det må have været hårdt arbejde. Så var der gaverne: En FDB-stol, et skrivebord i teak, et smykkeskrin i rødt "skind" med blå velour for, en guldring med en blå sten, en guldkæde med et guldhjerte og et ur fra mine forældre, mærket Omega og sikkert meget andet.

Dagen efter kom folk fra opgangen på besøg, mine kusiner, der alle er yngre end mig, og mine veninder. Jeg tror, vi spiste rester.

Min veninde husker at vi havde fri Andendagen, og at vi var i København men der blev afholdt flere Andendagsgilder. Et hos Lene Engelbrecht i Præstemosen og et i selskabslokalerne på Arnold Nielsens

Boulevard. Det var et fælles arrangement for vores klasse og uden voksne men med et par storesøstre til at stå for te og madder.

Men der var musik. Et par af drengene fra klassen var med i et band. Måske hed de Eagles. Det var jo i Beatlestiden.

Mine forældre havde sparet så mange penge sammen, at de kunne købe en spritny bil: En Morris Marina. Den havde vi lige fået op til konfirmationen.

Samarbejde om Hvidovres kulturmiljøer

Bitten Larsen

Det sidste år på museet har ligesom for alle andre tegnet sig noget anderledes end normalt. Der har været færre udadvendte opgaver, men til gengæld har vi arbejdet med et projekt, som normalt ikke er synligt. Det skal der rådes bod på her.

Hvidovre Kommune er ved at udarbejde den kommende kommuneplan, som skal beskrive de overordnede mål og retningslinjer for Hvidovres udvikling. Det er et dokument, der kræves i henhold til Planloven, og et af kravene til en kommuneplan er, at den skal indeholde beskrivelser af kommunens kulturmiljøer, samt hvilke retningslinjer der arbejdes ud fra, når der eksempelvis skal laves nye lokalplaner. Det er et arbejde, Forstads museet har deltaget i ad flere omgange, men før vi ser på den konkrete opgave, skal vi spole tiden tilbage til 1994. Det var nemlig her, man begyndte at se på beskyttelse af kulturmiljøerne og besluttede, at det var et offentligt anliggende.

Hvad er et kulturmiljø?

I 1994 var Svend Auken miljøminister, og i en kronik introducerede han miljøpolitikens tredje dimension: I bekæmpelsen af forurening, i naturgenopretning og bevaring skulle der også tages hensyn til kulturhistoriske værdier. Kulturarven var vigtig for at sikre identitetsmæssig forankring i en

periode, hvor der foregik store samfundsmæssige forandringer. I dag - små 30 år senere - ser vi, at forandring vist er blevet

et vilkår. Kulturarven er ikke blevet mindre vigtig, når vi har brug for at konkretisere og billedliggøre identiteten på det sted, vi bor -

Billede Avedøre Landsby - Foto: Forstads museet

Avedøre Landsby er et af de steder, som vi peger på som kulturmiljø. Trods landbrugets afvikling og bebyggelsen af den tidligere forte, er man ikke i tvivl om, at man befinder sig i en landsby. Overordnet er gadenettet og bygningernes orientering mod landsbyens indre velbevaret.

og måske dermed på os selv. Kulturmiljøer bliver særligt vigtige, fordi det er steder, hvor den historiske udvikling er så synlig, at den umiddelbart kan erkendes og opleves.

Hvordan udpeger vi kulturmiljøer?

Tilbage til Hvidovre og den igangværende udpegning. I 2006 blev Hvidovre udpeget til kulturarvskommune, og fem områder blev beskrevet: Risbjergkvarteret, Bredalsparken, Avedøre Holme, Avedøre Stationsby og Avedøresletten. Siden er der lavet beskrivelser for resten af Hvidovre, og der lå derfor et righoldigt materiale om de enkelte områder, som arbejdsgruppen for de nye kulturmiljøer kunne arbejde videre med.

Man kan spørge, hvorfor de gamle kvarterbeskrivelser ikke bare er videreført til den nye kommuneplan? Det skyldes, at der generelt har været et ønske om at gøre kulturmiljøbeskrivelserne nemmere at bruge for planlæggerne og byggesagsbehandlerne, så det f.eks. blev nemmere at fortælle, hvilke træk i et kulturmiljø, der var vigtige at tage med i fremtiden – ikke bare i Hvidovre, men på landsplan. Derfor er der gennem årene udviklet flere metoder til at vurdere og registrere, om et område kan betegnes som et kulturmiljø. Vi har derfor valgt at behandle de eksisterende kvarterbeskrivelser med udgangspunkt i KulturmiljøMeto-

den, som er udviklet i Esbjerg i samarbejde mellem kommune og museum med støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen.

Der er ikke sket en fuldstændig omskrivning, men mere en bearbejdning af det eksisterende. Dels går flere træk fra Forstadsmuseets arbejde fra Kulturarvskommuneprojektet igen i KulturmiljøMetoden. Og dels er ikke alle dele af metoden relevante at tage med i en analyse af forstadslandskabet. Et eksempel er, at man skal forholde sig til kulturmiljøets sammenhæng med naturgrundlaget. Hvad er naturgrundlaget for 1950'ernes almene bebyggelser? Skal vi svare: "Nej. Der er ikke sammenhæng med naturgrundlaget", eller skal vi se naturgrundlag meget bredt som en parafrase for, hvordan der skabes et økonomisk grundlag at leve for? Vi har valgt, at spørgsmålet ikke er vigtigt for Hvidovre i forhold til, om et område skulle udpeges som kulturmiljø. Selv i Avedøre Landsby, som oprindeligt havde stor sammenhæng med naturgrundlaget, skabes det økonomiske grundlag uden for kulturmiljøets grænser.

KulturmiljøMetoden er stærkest i den del, der behandler kulturmiljøets fysiske fremtræden i dag, og her har vi forsøgt at tilføje metodens systematik til de gamle beskrivelser. Hvilke fysiske træk afspejler kulturhistorien og kan samtidig være med til at synliggøre stedets historie trods udvikling?

Men selv her har vi ikke fulgt metoden 1:1 for i tråd med Forstadsmuseets mangeårige arbejde, ser vi det som vigtigt at undersøge, hvordan den immaterielle kulturarv kommer til udtryk, og hvordan den kan bringes i spil i forhold til fremtiden. Vi har fastholdt museets grundtanke, om at bevaring og udvikling skal tænkes sammen i ét hele.

De otte første kulturmiljøer

I denne omgang har vi udvalgt otte kulturmiljøer: Avedøre Landsby, Avedørelejren, Phønixhusene, Papegøjehusene, Strandhavevej, Bredalsparken, Grenhusene og Avedøre Stationsby. De er valgt ud fra deres tidsspand, og at hovedparten af dem er relativt enkle, så de er brugbare i forhold til at tilpasse metoden til lokale forhold. Det er vigtigt at understrege, at de otte ikke er udvalgt, fordi vi synes, at det er de vigtigste kulturmiljøer i kommunen, og at kommuneplanen fortsat er under udarbejdelse og skal igennem en høringsfase og politisk vedtagelse, før den vedtages. Det vil sige, at arbejdet, der bliver beskrevet her i artiklen, stadig er i proces.

Fremtiden

Vi deltager i udpegningen, fordi arbejdet er sjovt, fordi vi tror på, at kulturarven har en værdi i sig selv, og fordi vi tror på, at kulturarven også skaber økonomisk værdi

Billede Grenhusene - Foto: forstads museet

Grenhusene er Svenn Eske Kristensens eksperimenterende gårdhavehuse. Der er endnu ikke en lokalplan for Grenhusene. Hvilke træk fra deres bærende fortælling kan fremtidig udvikling tage afsæt i?

til fællesskabet og til den enkelte husejer. Det sidste er faktisk ikke bare noget, vi tror på, men blev vist af Realdania i en undersøgelse fra 2015, der analyserede samtlige bolighandler fra 1992-2014. For bosætning, erhverv og turisme var kulturarven en fak-

tor, der skabte vækst og merværdi. Dermed bliver kulturarven et vigtigt værktøj i kommunens strategiske arbejde og et element, som det giver mening er sidestillet med eksempelvis detailhandel og klimasikring i kommuneplanen.

Vi glæder os til det videre arbejde med udvælgelse og beskrivelser af de resterende kulturmiljøer og til at se, hvor udviklingen bærer os hen, når den er forankret i historien.

Formand:

Anders Aalund
Nørremarksvej 6
Tlf.: 2420 2655
e-mail: hlsformand@gmail.com

Næstformand:

Karen Johansen
Vestkærs Alle 8
Tlf.: 2992 0417
e-mail: katojo@live.dk

Kasserer:

Knud Kofoed Sørensen
Dansvej 12
Tlf.: 4183 3108
e-mail: hlskasserer@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Gitte Jakobsen
Aktaens Allé 28
Tlf.: 2343 3188
e-mail: gittejak51@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Jørgen Snedled
Borrisvej 1
Tlf.: 6178 7548
e-mail: hlsredaktionen@gmail.com

1.suppl. & sekretær:

Finn Ivo Heller
Menelaos Boulevard 15
Tlf.: 2023 0868
e-mail: hls.sekr@gmail.com

2.suppleant:

Poul Sørensen
Strandvangsvej 11c
Tlf.: 2175 7482
e-mail: anne1poul@gmail.com

3.suppleant:

Stig Sørensen
Sognegårds Allé 46 1.th
Tlf.: 2614 9126
e-mail: stig@cromamedia.dk

Forretningsudvalg:

Anders Aalund
Karen Johansen
Knud Sørensen

KB-medlem:

Maria Durhuus
Tlf.: 2277 8027
e-mail: mdq@hvidovre.dk

Suppleant for Maria Durhuus

Anders Liltorp
Tlf.: 5077 5070
e-mail: aql@hvidovre.dk

KB-medlem:

Mikkel Dencker
Tlf.: 4076 6133
e-mail: mds@hvidovre.dk

**Suppleant for
Mikkel Dencker**

Niels Ulsing
Tlf.: 4063 1311
e-mail: niu@hvidovre.dk

Revisor:

Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
Tlf.: 3649 0963

Revisorsuppleant:

Inge Larsen
Claus Petersens Allé 18 G, 1. sal
Tlf.: 3678 4736

Arrangementsudvalg:

Karen Johansen (tovholder),
Jens Frederik Jørgensen,
Knud Nygaard Jensen,
Birgit Møller-Kristensen,
Annelise Wildenradt.
Poul Sørensen

Kulturistudvalg:

Karen Johansen

Interviewgruppen:

Knud Sørensen (tovholder)
Anders Aalund,
Jens Frederik Jørgensen,
Gitte Jakobsen,
Stig Sørensen
Ejvind Jensen,
Inger Hansen.
Birgit U. Thomsen.

Kommunikationsudvalg:

Gitte Jakobsen (tovholder),
Anders Aalund,
Jørgen Snedled,
Stig Sørensen
Poul Sverrild
Lisbeth Hollensen.

Web- og bladredaktør:

Jørgen Snedled
e-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Ivan Schjønning - oplevelser fra min tid i Hvidovre

Dato: 8.6.21

Tidspunkt: kl. 19.00 – ca. 21.00

Mødested: Kometen, Hvidovrevej 280, 2650 Hvidovre.

Ivan Schjønning var fra 1973 -81 medlem af kommunalbestyrelsen valgt for Danmarks Kommunistiske Parti.

I de sidste 4 år var han ”tungen på vægtskålen” i kommunalbestyrelsen, og med sin energi og humor opnåede han indflydelse på de beslutninger, der blev truffet.

Det kulturelle område stod Ivan Schjønning særligt nær.

Ivan Schjønning bor nu i Svaneke.

Max deltager antal: 100

Tilmelding nødvendig

Gratis for medlemmer.

Ikke-medlemmer 25 kr.

Kontaktperson:

Jens Frederik Jørgensen - jfj@tdcadsl.dk

ÅBENT HUS i Rytterskolen

Mandag d. 5.juli kl. 14-16

Vi mødes i Rytterskolen, drikker en kop kaffe.

For nye medlemmer, bliver det muligt at få at få en rundvisning, og høre lidt om husets historie.

og husk at medbringe Corona-pas

ÅBENT HUS i Rytterskolen

Tirsdag d. 20.juli kl. 14-16

Vi mødes i Rytterskolen, drikker en kop kaffe.

For nye medlemmer, bliver det muligt at få at få en rundvisning, og høre lidt om husets historie.

og husk at medbringe Corona-pas

Landbetjenten på Stenbroen

Dato: 21.09.2021

Tidspunkt: kl. 19.00 – 21.00

Mødested: Avedøre Bibliotek og Kulturhus, Hovedstien 14, 2650 Hvidovre. I over 30 år har politimanden Rud Ellegaard færdedes blandt prostituerede, stofmisbrugere, psy-

kisk syge og plattenslagere på Vesterbro. Alle har krav på en ordentlig betjening fra politiets side – også dem, de såkaldte pæne borgere kun har foragt tilovers for, har han i 2014 sagt i bogen ”Landbetjenten på stenbroen”. Samme år modtog han Danmarks store socialpris ”Tine Bryld-prisen” for sit arbejde med særlig udsatte skæbner.

Rud Ellegaard er vokset op i Avedøreområdet. Han vil i aftenens foredrag fortælle om sit arbejde og om sine minder fra barn- og ungdommen her.

Mødet er arrangeret af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab i samarbejde med Avedøre bibliotek og Kulturhus.

Max deltager antal: 80

Tilmelding nødvendig:

Betaling for medlemmer: Gratis

Betaling for ikke-medlemmer: Gratis

Kontaktperson:

Jens Frederik Jørgensen, jfj@tdcadsl.dk

Tiltrængt rengøring

Jens Frederik Jørgensen

Emaljeudsmykningen på Hvidovre Station trænger til at blive rengjort og repareret. Det er kommunens opgave, og kunstbibliotekar Trine Friedrichsen oplyser, at Kultur- og Fritidsudvalget vil få forelagt en sag herom i løbet af maj/juni.

Broerne og broens søjler ser mildest talt ”herrens ud”. Det er Banestyrelsens opgave at vedligeholde og rengøre. Gamle plakater samt graffiti skæmmer, og det er ikke nogen kønt syn, der møder gæster, der kommer med toget eller trafikanter, som færdes på Hvidovrevej.

Ved Hvidovre Station - under jernbanen: Fotos: Jørgen Snedled

Ved redaktionens slutning var gamle plakater ved at blive spulet væk. Så må man håbe, at Banestyrelsen gør arbejdet færdigt ved at afrense for graffiti og overfladebehandle bropillerne.